

Rozgonyiné

Soha, sehol a világon olyannyira magasan nem állott még a nő, mint a XII., XIV., XV., XVI. században Magyarországon. Soha annyi nemes tisztelettel s nagyrabecsüléssel nem vették még körül az édesanyákat, mint ebben az időben nálunk.

Mig az angol királyi hercegnő, akire a korona várt, örvendett, amikor nevenapjára egy négy sillinges új cipőt kapott, a német nőknek pedig eltiltották, hogy kupából ihassák a sört, orosz földön pedig rabolták még a nőket, nálunk, Magyarországon magasan állott a nő. Nagy Lajos leánya királynő lett. Koronát tettek a fejére s térdet hajtottak előtte a legbüszkébb kiskirályok is. Sőt amikor a fordulat letaszította őket a trónról s az ország nagyjai Székesfehérvárra gyűltek, hogy Károly királyt megkoronázzák és ott a nagy ünnepség idején meglátták Erzsébet és Mária királynőt atyjuk, Nagy Lajos király sírjánál zokogni, tisztelettel hajoltak meg előttük és pártot ütöttek javukra. De meg is volt az oka annak, hogy annyira tisztelték nálunk a nőket. Magyarország asszonyai voltak akkor a világ legkülönb asszonyai: szépek és kedvesek, gyöngédek és erősek, szelidek és bátrak, jók, igazak és tanultak.

Szentgyörgyi Cicelléről följegyezték, hogy bubos fejű galambjai egy csengő szavára a vállára röppentek s burukkolva csókkolták a ruháját, neki voltak a legszebb tulipán rózsái, apró kezével maga öntözte őket, de nem volt szilaj csikó, amelyet meg nem fékezett volna. Hajnalonkint ájtatosan borult le a várkapolna márvány padlójára és ezüst hangján ő énekelte a szent énekeket a miséhez, délelőtt már kard villogott kezében s a fegyverteremben egymásután szoritotta falhoz fiutestvérét. Az Ur Jézus életének minden egyes cselekedetéről be tudott számolni, de hiba nélkül tudta II. András király hires törvényét is latin nyelven.

Ahogy felnövekedett, Rozgonyi István, temesi főispánhoz ment feleségül.

Szerbország akkoron Magyarországhoz tartozott. De jött messze keletről egy új nép, a török, amely egyre közelebb jött hazánkhoz. Egyszer csak szomszédunk lett és rátette kezét Szerbiára, sőt annak egyik várát, Galambócot is elfoglalta az Alsó-Duna mentén. Utját kellett állni a továbbterjeszkedésének s vissza kellett foglalni a várat.

Zsigmond király maga állott a sereg élére, hogy bosszút álljon a megtépett magyar dicsőségért. A temesi főispán, Rozgonyi, önként csatlakozott csapatával a király seregéhez s eljött vele Rozgonyiné Szentgyörgyi Cicelle is. A fiatal asszony váltig biztatta urát, hogy vigye magával őt is, mert ahol az

egyik hitvestárs veszélyben van, ott van a helye a másik hitvestárnak is.

— Gyöngye asszony, harmatos arcodat elsütné a nap, szép szemedet elboritaná a könny, gyöngye testedet eltörné a harci fáradságnak első napja; eredj vissza virágos kertedbe, éneklő madaraid közé, — szólott férje.

— Erős leszek.

— Fergeteg jár arra, futó paripák dobogásától megreszket a föld, kegyetlenül sujt le a nehéz buzogány és az acél kard: szelid asszony, menj vissza illatos rózsáid közé.

— Erős leszek — mondotta ismét az asszony.

De hiába erősködött Rozgonyiné, mégis el kellett válnia az urától. De nem tudott sokáig otthon maradni.

— Megyünk a sereg után — hajón!

És harci vétezetbe öltöztette jobbágyait s kiköttette gályáit a Duna homokos partjára.

Tudta, hogy Galambóc vára a Duna mentén épült; gályáról igen jó segítségére lehet az ostromló seregnek. Elmegy, hogy ne mondhassa senki a világon: a magyar asszony fehér és gyöngye, mint a hársfavirág fehér szirma, de nem erős, mint a hársfa törzse. És ekkor, mint a költő írja:

Gyöngyös arany fejkötőjét
Sisakkal borítja;
Karcsu, füzött selyem vállát
Páncélba szorítja;
Kardot is köt: bársony övre
Gyémántos fogantyut,
Pici piros csizmáira
Szép ezüst sarkantyut.

A magyar sereg vitézül támadta meg a várat. Nem törődött a veszedelemmel. Ki kellett köszörülni a megcserobult magyar dicsőséget De a török nemcsak erős volt, hanem ravasz és kitartó is. A magyar sereg hosszantartó, véres ütközetekben hasztalanul küzdött, a török félhold ott csillogott a vár tornyán fényesen, bántatlanul, büszkén.

Zsigmond király maga vezette azután uj és újabb ütközetbe seregeit. De nagyhiába volt a vérpazarlás. Dühöngve, vadul rontott előre s egyszer csak egy nagyobb csapat rontott reá. Most már nemcsak a dicsőség, de a harci becsület is veszedelemben forgott.

Ebben a pillanatban hatalmas riadószó hangzott a Duna felől. Süvöltő nyilvesszők röpködtek s nehéz vasgolyók zúgtak a levegőben. A nyilvesszők átszurták a sárga selyem török lajbikat s piros lett tőle az égszínkéék kaftán virágos selyme, a várfalakon pedig rést tördelt s embereket söpört el a vasgolyó.

A gályán a fehér asszony ezüst sisakján tört meg a nap fénye és ezüst csengésű parancsszava hallatszott:

— Rajta, támadjuk meg a hajókat!

A következő pillanatban oly erővel, akkora tüzzel, olyan vakmerő bátorsággal rontott a magyar gálya a török hajóknak, hogy azok megriadtan igyekeztek visszafordulni. Későn, Cicelle asszony gályája négy-öt török hajón léket ütött s futó törökök halálüvöltésével lett tele a levegő.

Azután megfordította a gályát s nyilaival és ágyuival azt a küzdő sereget támadta meg, amely az ura- király középse- rege ellen harcolt. A váratlan, heves támadásra a már-már diadalmas török serege megrettent s kezdett visszafordulni. Ám ekkor segédcsapat érkezett, nagy és hatalmas sereg Murád szultán vezérlete alatt. A harchoz szokott török szultán, mint a zugó vihar rontott a mieinkre, de ezek megálltak rendületlenül. A gályáról pedig egyre omlott a tűz, süvöltő nyil- vesszők zápora hullott a fürgeteg elé. Ismét újabb török sereg érkezett. A várat védő sereg is kitört s egyszerre minden ol- dalról támadták a mieinket. Most már csakugyan rengett a föld, fojtott a füst, sujtott a buzogány, kar karnak, mell mell- nek feszült, meleg vér gőzétől lett terhes a levegő, s a ke- gyetlen, a sárga halál járt minden talpalattnyi földön. Itt egy egész csapaton végiggázolt a lovasság, ott az ország cimeres, Szűz Máriás zászlóját védte a végső küzdelem erőfeszítésével egy kis csapat; amott meg a halálos veszedelemben került Zsigmond királyt igyekeztek kimenteni.

A magyar sereget szorította az ötszörösen nagyobb tö- rökség egyenest a Duna zajló hullámaiba. Ámde ekkor újból megdördültek Cicelle asszony ágyui, az ország cimeres zász- lója újból fölemelkedett, azután pedig a Zsigmond királyra ro- hanó csapatok rebbentek szét egy pillanatra. Éppen elég volt ez arra, hogy a király és testőrsége egéruat nyerve, áttörjék magukat s a Dunáig érjenek a Cicelle asszony hajójára.

Bizony, Zsigmond királyt a magyar asszony, Cicelle assz- szony mentette meg, ha már más nem is volt menthető.

Mikor pedig Cicelle hazaért, újra a szelid, jó, irgalmassá- got cselekvő asszony, a szerető hitves és a gondos édesanya lett, akinek teplom lett háza, amelyben a hazaszeretet tüze égett az oltáron. Hogy milyen édesanya volt, ennek bizony- ságára elég megemlíteni, hogy fiai közül az egyik erdélyi vaj- da, a másik az ország bírása, a harmadik pedig országbíró lett. Lőrinc fia mint Hunyadi János csapatvezére, háboruban esett el.

Ilyen volt a régi magyar asszony, édesanya.